

4 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝZVY

Zrychlené oteplování planety vede ke změnám, které činí náš svět méně přívětivým místem pro život. Vyšší teploty a intenzivnější období sucha v našich končinách nepříznivě ovlivňují zdraví lesů i zásobení pitnou vodou, s extrémními výkyvy počasí souvisí i různá další omezení skautské činnosti (např. zákazy rozdělávání ohňů v období táborů, zhoršená kvalita vody pro koupání, snížení sjízdnosti řek v období letních prázdnin, větší riziko šíření průjmových onemocnění, méně výprav a času na sněhu), ale i šíření nových onemocnění (např. horečka dengue) apod. To jsou příklady dopadů klimatické změny, které pozorujeme již nyní. Míra dopadů, s nimiž se budeme setkávat v následujících desetiletích, přímo závisí na tom, kolik skleníkových plynů do atmosféry ještě jako lidstvo vypustíme, ať už spalováním fosilních paliv nebo jinými aktivitami.

Souběžně s klimatickou změnou probíhá krize spojená s úbytkem biodiverzity. Obě krize se vzájemně prolínají a jejich negativní dopady se mohou postupně slučovat a násobit ve formě kolapsu ekosystémů. Lidstvo tak v současnosti překračuje hned několik tzv. → planetárních mezí.

Nezanedbatelná část společnosti vnímá transformaci vedoucí ke → klimatické neutralitě jako potenciální vlastní ohrožení a/nebo nevěří, že je třeba ji realizovat, což může spolu s očekávatelným nárůstem migrace vést k dalšímu narůstání společenské nestability. Klimatická změna není jedinou příčinou všech problémů, se kterými se dnes potýkáme a které budou v nejbližších desetiletích mít tendenci se zhoršovat. Je ale faktorem, který některé jevy přímo vyvolává a dopady mnohých výrazně zhoršuje. Zároveň se ale může stát i impulsem pro hlubší transformaci k sociálně spravedlivější, demokratičtější a zároveň celkově zodpovědnější společnosti.

Reakci na změnu klimatu ani další environmentální výzvy bychom neměli vnímat jako další samostatnou oblast v programu oddílů, ale zohledňovat ji ve veškeré naší činnosti.

Aktuální stav tématu

V letech 2021–2023 se s tématem začalo aktivně pracovat na úrovni tvoření a pilotáže programů, dobrovolného vzdělávání a inspirace k provozu kluboven a akcí, viz → [rozcestník ke klimatické změně](#). Rozhodnutí, zda a jak intenzivně v této práci pokračovat, zda a co k tématu komunikovat na veřejnosti a zda se na transformaci ke klimatické neutralitě aktivně podílet ještě i jinými cestami, by mělo vyplynout ze strategické diskuze.

O čem diskutujeme

Jak má Junák – český skaut v kontextu svého → [poslání](#) reagovat na změnu klimatu, úbytek biodiverzity a pokračující překračování dalších planetárních mezí? Jakým oblastem se věnovat má a jaké má naopak přenechat ochranářským, osvětovým a vzdělávacím organizacím nebo politickým stranám?

Výchova, vzdělávání, program

- Máme sledovat aktuální vývoj v environmentální výchově a snažit se jej promítat do činnosti našich oddílů a do vzdělávání činovníků?
- Máme se zapojovat do odborné diskuze v oblasti environmentální výchovy? Pokud ano, máme to dělat přímo nebo prostřednictvím České rady dětí a mládeže?
- Máme cíleně vzdělávat členy organizace a diskutovat o hlubších příčinách, souvislostech a důsledcích klimatické krize a problémech snižování biodiverzity, o problematice transformace na klimaticky neutrální společnost a o klimatické spravedlnosti?
- Máme se v rámci oddílové činnosti věnovat aktivní ochraně biodiverzity (např. pítka pro ptáky, broukoviště, → [Patronáty](#) apod.) a/nebo se aktivně podílet na adaptačních opatřeních (v našich podmínkách např. zadržování vody v krajině formou drobných mokřadů či vsakováním srážkových vod, zvyšování podílu zeleně ve městech apod.)?
- Máme promýšlet, jak různé výchovné postupy souvisejí s možnostmi řešení environmentálních problémů, a zaměřit se na ty, které jejich řešení podporují? (např. jak ovlivňuje schopnost úspěšně zvládnout klimatickou transformaci přístup v oblasti odměn a trestů, soutěžení versus spolupráce apod.)

Provoz kluboven, základen a skautských akcí

- Máme se z morálních a výchovných důvodů snažit v provozu kluboven a základen i při realizaci skautských akcí chovat hospodárně nejen po finanční stránce, ale vědomě směřovat k omezení materiální spotřeby a produkce odpadů a omezovat tím naši → [uhlíkovou stopu](#), i když reálný podíl skautské činnosti zde není zásadní?
- Máme vyžadovat, aby při pořádání velkých akcí a/nebo táborů byly vždy zvažovány, a pokud možno i realizovány, šetrnější varianty např. podle doporučení z příručky → [PUSA pro svět](#) – to znamená, aby bylo při výběru dopravy, místa konání, stravování, drogerie a dalšího materiálního zajištění zvažována i míra dopadů konkrétních zvolených řešení na životní prostředí včetně vlivu na změnu klimatu?
- Máme vyžadovat, aby se v rámci provozu kluboven a základen hledala řešení snižující spotřebu elektrické energie, plynu, pevných paliv a pitné vody?
- Máme vyžadovat, aby pro vytápění kluboven a základen byly využívány tepelné zdroje s nižší úrovní emisí skleníkových plynů a dalších znečišťujících látek?

- Máme vyžadovat, aby srážkové vody ze střech a zpevněných ploch okolo našich kluboven a základen byly znovu využity např. k zálivce nebo vsakovány v místě, aby byl minimalizován jejich odvod kanalizací či přímý odtok do potoka či jiného vodního toku?
- Má VRJ, případně Česká rada dětí a mládeže aktivně vyhledávat nebo i prosazovat dostupnost finančních zdrojů (např. dotace) pro podporu šetrnějších alternativ ve vztahu ke klubovnám, základnám, skautským akcím a obecně skautské činnosti?

Komunikace směrem k veřejnosti

- Máme v externí komunikaci upozorňovat na klimatické katastrofy (například skrze dopady na skauty a skautky v jiných zemích)?
- Máme veřejně pojmenovávat, kdo je za klimatickou krizi většinou odpovědný a na koho naopak více dopadá?
- Máme zveřejňovat příklady konkrétních projektů nebo aktivit, které naše oddíly realizují ve snaze zlepšit životní prostředí (ekoklubovny, environmentální osvěta, ochrana druhů a přírodních lokalit, aktivity sdílené a → cirkulární ekonomiky se zapojením místní komunity apod.)?
- Je v pořádku jménem organizace žádat politiky napříč spektrem, aby pro ochranu klimatu v zájmu dnešních dětí dělali víc?
- Měli bychom v rámci reakce na klimatickou změnu v nejbližších letech začít dělat ještě něco? Pokud ano, co?

Chcete nám říci k tématu „Environmentální výzvy“ něco dalšího, co bychom měli vědět, než budeme rozhodovat o tom, zda a jakým způsobem téma promítneme do Strategie 2030?

Návrh dramaturgie diskuze

Navrhujeme, abyste v diskuzi postupovali po blocích otázek, jak jsou výše seskupeny. Hned první blok je tedy „Výchova, vzdělávání, program“ a další blok „Provoz kluboven, základen a skautských akcí“. U každého bloku si vždy na začátku přečtete jeho nadpis nebo hlavní otázku a pak i všechny podotázky. Až potom o něm diskutujte. Když vyčerpáte diskuzi (nebo čas, který si na daný blok předem určíte), postupujte k dalšímu bloku.

Návrhy na další oblasti aktivity podrobte rovněž diskuzi nebo proveďte alespoň orientační hlasování, zda s takovou aktivitou v rámci Junáka – českého skauta souhlasíte

Vše prosím zaznamenejte do → tohoto dotazníku. Děkujeme!